

Dərs kitabı

ZUHUN TATI 2

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.*

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadiriz!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!

Minlərlə can qurban oldu,
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

HEYDƏR ƏLİYEV
ÖZƏRBƏYCON XALQIRƏ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

RÖVŞƏN ƏLİYEV
DADAŞ ƏLİYEV

Be **2**-toyin sınıflon ümumi təhsil müəssisəhon

ZUHUN TATI

fənnirə əz ü

DƏRS KİTOBİ

© Voza Səhmdor Cəmiyyət “Şərq-Qərb”

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi
info@eastwest.az və derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

ŞƏRQ-QƏRB

Mündəricot

1 Oilemun

1. Yekimin dər. **Ruz bilik** 6
2. Dutoyin dər. **Oilemun**..... 8
3. Satoyin dər. **Xunemun** 11
4. Çortoyin dər. **Əz həmmeyi qəşəng** 16
5. Panctoyin dər. **Biceyi Vətən?**..... 19
6. Şeştoyin dər. **Bə küçəhon Şuşa**..... 23
7. Haftoyin dər. **Nicot** 27
8. Həştoyin dər. **Xırda fincon**..... 32

2 Təhsil və məktəb

9. Nihtoyin dər. **Məktəbmun**..... 36
10. Dəhtoyin dər. **Sınıfmun**..... 40
11. Dəh yekimin dər. **Bı rəsm dərsi** 45

3 Təbiətə yelic boşim

12. Duzdəhtoyin dər. **Yosəməndor**.....49
13. Dəh satoyin dər. **Xəzri**54
14. Dəh çortoyin dər. **El ve gılıdə**58

4 Vətənmun qəşəngi

15. Dəh panctoyin dər. **Xo ra sehri**62
16. Dəh şeştoyin dər. **Şəhri Bokü** 64
17. Dəh haftoyin dər. **Löyij**.....68
18. Dəh həştoyin dər. **Dəryo Xəzər**72

- Ohil və şö**.....76
Sıçon ve şir78
Cip, cip, cücəhonman80

Sıxan soxtan

Xundan

Lüğəf

Nöiştan

Güş doştan

Yekimin dars

Ruz bilik

1. Bı həqq şəkil sıxan sozind.
2. Bı məktəb xoş umorind!

3. Bı əsos şəkil söhbət sozind və dialoq təşkil sozind.

4. Sixanhona təkror sozind və bı dəftər nöşind.

◆ məktəb	◆ məlim	◆ şogird	◆ sınıf
◆ dərs	◆ itoğ	◆ lövhə	◆ qələm
◆ kitob	◆ dəftər	◆ kitobçe şogird	◆ nümayənde sınıf
◆ sanitar	◆ növbətçi	◆ xundan	◆ əloçi

Dutoyin dars

Oilemun

1. Bı şakil dirəhonişmuna təsvir sozind.
2. Bı mövzu “Bı oile hüquqonmun” sixan sozind.

Ailəmun kələh ni, ü əz şeş nəfər iborəti: babo, nənə, dədə, məmə, man və xucarman. Izim həm-memun ba xuneyim. Məhəl şəngümi. Məməman xurokhona bı sər mız vəkiran. Xucarmaniş ve oyuncaqhon vozi bısoxtan. Bı sər mız bılməhona, çəngolhona, qaşuğhona, qrafın öürə və bıme salata imbi diran.

Baboman bı sər divan nişde, kitob baxundan. Nənəman cürüb boftan. Dədəman ve təmir məş-ğuli. Man bərə num, bə itoğman məlimə dora dərshona hözır bısoxtənüm.

Ve züyi həmmemun san bə piş sıfrə binişim və şəngümə xorımırə xorim.

Bı oilemun həmmeyi ve həm mehriboni.

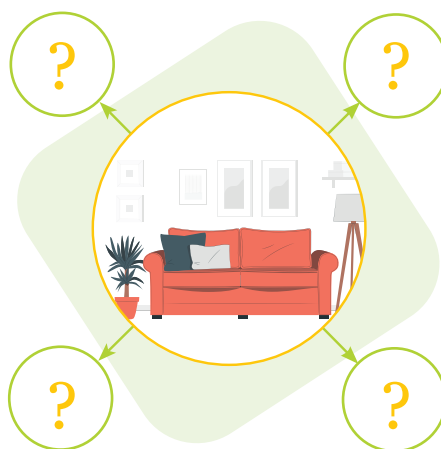

3. Bı mətn əz çı sıxan bıraftan?
4. Ve fikirişmun, bı mətn kirə əz oileyi söhbət bısoxtənund?
5. Oilə çiyi?
6. Üzvəhon oilə beçi həmrəy birəni?
7. Bı komin suol bı mətn cavob hi?
 - A) Oilə a çan nəfər iborəti?
 - B) Babo və nənə ve çı məşğulund?
 - C) Məmə ve xucar çı bı soxtanund?

8. Mənö sıxanhona izoh sozind.
vəhdət, mehriboni, düstigəri

9. Bı şəkilhon num tind və xüsusiyyəthoni rə nöişind.

10. Bı həqq oileşmun mətn tərtib sozind.

PLAN

- Tərkib oilə.
- Bı oilə münosibəthon.

Satoyin dər

Xunemun

1. Bı şəkil dirəhonişməna təsvir sozind.

2. Bə əsos güşdoştə mətn suolhona bö cavob tind.

- Ələ bi komin itoğ sər dəhiştə bı?
- Səbəb ələ çı bı?
- Ve fikirişmun hodisəhon san kiləm inkişof sozi?
- Bı əsos mətn Zahidə xüsusiyyəthonirə qeyd sozind.

3. Mətnə xunind.

I

İmun bə dih bə zısdənim. Xunemun dihə bə mingəhi. Xunemun dı mərtəbeyi. Bə püşö xunemun kələ həyot hısti. Bə həyotmun meyvədorhon və gülhon koştə bire.

Bə xunemun sato itoğ, mətbəx və ye firəhə zol hısti.

Man ve xuarman bə itoğmun dərshonmuna həzır bı soxtənim və baxsirənim. İtoğ volideynhonmun cüröyi.

Bı zol odətən həmmə oilemun kürə vərmoran. Bərə imun söhbət bısoxtənim, bə televizor bıdənişirənim, vozi bı soxtənim. Məməman bı mətbəx xurokhona bəbürjundan və imun bıtın xorımhona bara bıxordənim.

Man xunemuna qe bıxostənum.

4. Bə xuna çı lozımı?
5. İşmun bıçə bəzıstənim?
6. Xuneyişmuna bə ətrofi çı hısti?
7. Xuneyişmuna bö çanto itoğ hısti?
8. Tıra İtoğtı hısti?
9. Həmmə oilə odətən bıçə kürə bəbiran?
10. Əz mətbəx kiləm istifoda bısoxtənim?

11. Mətbəx sıxanirə izohi komini?

- A) Bə xurök bürjunda cö
- B) Bə qob şüstan cö
- C) Mız ve stulhon birə cö

II

Mənə ən qe xoşman umora itoğ xıştanməne itoğmani. Əz in itoğ dərshonməne be soxtan və be xısıran istifoda bısoxtənum. İtoğman qe rohəti.

Bı soğın tərəf məne çorpöyiman və be nöıştan mızman hısti. Mızmana bı tanı rəfhon hısti. Bara man əşyohonməne beşdənum.

Bı çəpin tərəf ... hısti. Bə man olathonməne vəkirənum.

*Ben cümlə komin əşyora numi
san boşı?*

1. Komin numa bı mətn imbı doran?

- A) Mənzilman
- B) İtoğman
- C) Xuneman

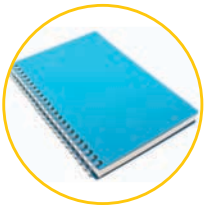
İtoğmana pok və ve səliqeyi bıdoştənum.

2. Bı səhib itoğ num tind.

3. İtoğa be ançı doim pok və vesəliqə doştan lozımı?

4. Ve fikirişmun bæ itoğ birə rəfhona bö əz in əşyohon kominhona ımbı doştan?

5. Raf sıxanirə mənöyirə izoh sozind.

6. Feilhona ve əşyohon bandind.

niştan

duroz biran

xısıran

7. Sıxanhona əz ruyi nöişind.

mətbəx, xuna, mənzil, vesəliqə, rohat, pok, doştan

8. Xune muna təsvir sozind.

PLAN

- Xunemun birə ərozi
- Miqdor itoğhon.
- Bə itoğhon əşyohon
- İtoğman

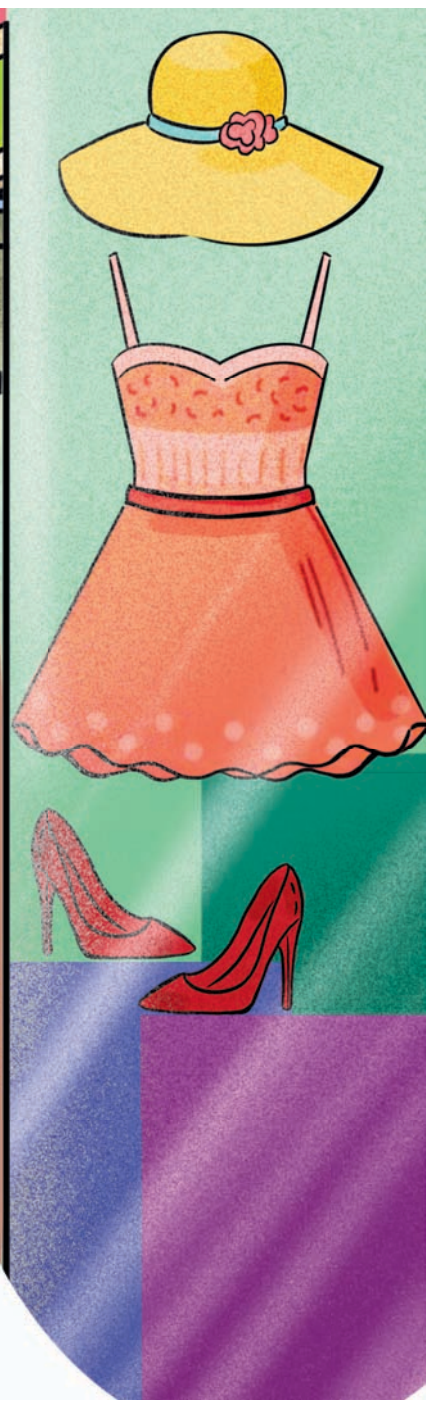

Çortoyin dars

Əz həmmeyi qəşəng

1. Bı şəkil dirəhonişmuna təsvir sozind.
2. Bı mövzu “Bə dükun” ye bijlə dialoqi dırıst sozind.

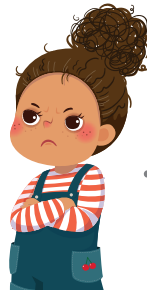

Ye ruz ye bijlə kilə ve məmexıstan bə dükun rafta bı. Məmeyi bə dükun darafta bədə kilə ürə vir soxt. Ben gərd dənişi, bon gərd dənişi, na yoft. Bə küçə dərmo ki, bara ım bı. Bareyiş gəşt, na yoft. Şüru soxt bı be girestan. Ye mərdi ürə girestanirə di və xəbər vayıft:

- Bijlə kilə, tı beş bə girestəni?
 - Məmemənə vir soxtom.
- Mərd avoz suol do:
- Məmeti kiləm ödəmini?
- Kilə girestan-girestan cavob do:
- Məmeman əz həmmeyi qəşəngi.

3. Mətnə numi be ançı “Əz həmmeyi qəşəng”i?
4. Kilə beçi möxiştana vir soxta bı?
5. Kilə möxiştana be yoftan çı soxtəniyi?

6. Möxiştana be yoftan bə bijlə kilə çı tövsiyə minind?
7. Möxiştana be vir nasoxtan bə kilə komin məsləhətə mitind?

8. *Qaşang* sıxanirə ve komin sıxan ımbı əvəz soxtan?
A) mehribon B) gözəl C) səmimi

9. *Kələh ticorət mərkəzi* bı komin şəkili?

10. Bı gö nöqtə komin hərff nöişte birəniyi: **u** yo **ü**?

k...çə

d...kun

r...z

11. Bı cö nöqtəhon lozımı sıxanhona nöişind.

1. *Mö ... raft.* 2. *Kilə ... məmexıştana vir soxt.* 3. *Kilə məmexıştana ...* 4. *Mərd əz kilə ...*

12. Bı mövzu “Məmeman (möman)” inşa nöişind.

PLAN

- *Möyişmuna zohirirə təsvir sozind.*
- *Bı möyişmun birə münosibətişmuna nöişind.*
- *Möyişmuna beşmun birə münosibətirə nöişind.*

Həcm inşa 6-8 cümlə.

Panctoyin dərş

Biceyi Vətən?

1. Dialoqa xunind və davom sozind.

- Ozərbəycon vətənmani.
- Ozərbəycon mənəş vətənmani.
- Man ürə ...
- ...

Mənə vətənman Ozərbəyconi. Vətənmuna gözələ təbiəti hısti. Üşəhon, hamorihon, çəmənthon vətənmuna zinəti. Bı gəştəni bə hər cöyi gözəli bədİRƏnum. Səböhə mehi vəlghona bagumundan. Quşhon duhun ba duhun baxundanund. Ba hamorihon vodora vəlghon bı bofta xolçə xünöyi. Bı cə bire, bı cə dənişi, san gözəli vini. Ozərbəycon bı ye pərvoz birə qartali xünöyi, mənə vətənmani. Öühoni obi Xəzər dünyora ən kələ hövzeyi. Bı kələhiyi və nimikınə öüyirə bö dəryo bafanund. Xəzərə əsos sərvəti nəft və qazi.

Təbiəti zəngin, sərvəthoni bisyor birə Ozərbəyconməne qe bıxostənum.

2. Bı mətn əz çı sıxan bısoxtənumund?
3. Vətən be ançı doğma hisob bəbiran?
4. Əz in piyəruna sıxani komini be n mətn vəyəsirən?
 - A) Hər sanq Vətən əzizi.
 - B) Bə dünyo əz vətən əziz çli hısti?
 - C) Xalqa zihri, selə zihri?
5. Mətnə bə abzashon cürö sozind və beşun num tind.

Mətnə bə abzashon be cürö soxtan:

- ◆ Cümləhona ve diqqəti xunind.
- ◆ Eyni çirə təsvirirə dora cümləhona bı ye gö biyornind.

NÜMUNƏ

l abzas

Mənə vətənman Ozərbəyconi. Vətənmuna gözələ təbiəti hısti. Üşəhon, hamorihon, çəmənthon vətənmuna ziynəti.

6. Dora sıxanhona ve mənöyi nəzdik birə sıxanhon əvəz sozind.

doğma

?

kələh

?

7. Əz in şəkilhon kominə numi bi mətn histi?

8. Hövzə sıxanirə mənöyirə müəyyən sozind.

• quyi öü;

• kələh öü gıriftə cö;

• höyüz

9. Bı əsos şəkil ye kütöh inşa nöişind. Bə inşa num tind.

PLAN

- Bı şəkil çı təsvir bire?
- Əz komin rang diyə qe kor fitoşdond?

İNYƏRƏ LAÇINI

Şeştöyin dərş

Bə küçəhon Şuşa

1. Bə əsos güşdoştə mətn
suolhona bö cavob tind.

- Şəhri Şuşara əsosirə ki nohra bı?
- Şuşara əvvəl numi kiləm bire?
- Bı zəvər birə gülhona əz uşun komini ba Şuşa köyr bəbiran?

2. Mətni intonasiya ilə oxuyun.

Əz xundan
püşö

*Ve fikirişmun bı mətn əz çı
sıxan san buro?*

(ve ixtisori)

Dı hazori bistoryin sola bisti hafto sentyabri. Mühoribe Vətən şüru soxt. Həmme qəhrəmonhon bıraftanund sübut sozund ki “Umun be dəvo hözirim, lozım boşı, cunmuna bı roh Vətən mitim!” Uşun bıstənund ki, be əzəli xokhonmun dəvo bısoxtənund. Üyi ki, ve əzmi bı rah uftorund. Düşmənhona məcburən bı dəvo uvordənund. Uşun na bıxostənund be əzənişun nə birə xokhon ve mırdan rubaru munund.

Baş çavuş Cavid xüsusi təyinatı birə hərbi dəstərə bı tərkihi bı dəvo darafte. Qəhrəmon eylohdonmun kələh noiliyyəthon bı dəst uvordənund və bə düşmən zıhrinə zərbəhon bı zərənund. Şərhon və dihon ozod soxta bəbiran.

Rahgiri ba qul Şuşeyi! Bə dıl Qərəboğ! Oxırın pöyistə cö Şuşa san boşı!

Çınarə Köçərli

Əz xundan
bə'də

*Fikirhonişmun bı sər həm
baftoran?*

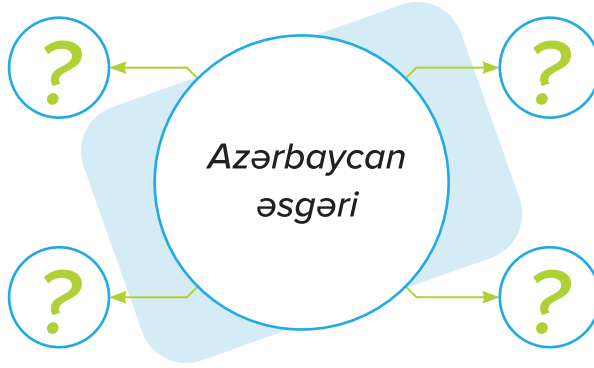
3. Bı mətñ əz komin hodisəhon sıxan soxta bəbiran?
4. Əsgərhonmun be ançı be xokhonmun dəvo bısoxtənund?
5. Əz inhon yeki düşməne dəvo nasoxtanirə səbəbi:
- *Uşun bıstənund ki, in xokhon əzə nişun ni.*
 - *Əz dəvo vomundə birun.*
6. Əsos fikir mətne müəyyən sozind.
7. Hodisəhona oxırirə təxmin sozind.
- *Ve fikirişmun hodisəhon san kiləm varası?*
 - *Xüsusi təyinoti birəhon çı san sozi?*
8. Bı mətñ ben suol cavob nısti:
- A) Müh'oribe Vətən bı komin moh əz sər dəhişt?
- B) Müh'oribə be an çı əz sər dəhişt?
- C) Cavid ki bı?
- D) Düst Cavid ki bı?
9. Bı mətne əsosən ımbı güftiran:
1. Əsgər Ozərbaycon mərd və müborizi.
 2. Müh'oribə bı sentyabr mohi əz sər dəhişt.
 3. Cavid əz də'vo bə'də rütbe baş çavuşa ustə.
 4. Düşmənhon bı də'vo ve dılı umoran birund.
 5. Cavid xüsusi təyinoti birə bı.
- A) 1, 2, 3 B) 1, 2, 5 C) 3, 4, 5 D) 2, 3, 5

10. Sıxanhona nəzdikə mənöyirə müəyyən sozind.

11. Bı həqq sıxan *əsgər* dunustəhon işmuna nöşınd.

12. Dora sıxanhona nöşınd və ye çantoyirə bə cümləhon kor fitınd.

Vətən

əsgər

xok

qəhrəmon

yurd

igid

13. Bı çö nöqtəhon komin hərf nöştəniyi.

əs...ər, d...şməh, x...k, Ş...şa,
La...ın, q...hr...mon

14. Cümlərə tamom sozınd.

"Şoyəd man əsgər
boşum, ..."

Haftoyin dərş

Nicot

Şuşa

1. Bı şəkil dirəhon işmuna təşvir sozind.
2. Ve fikirişmun, əşgər məktubə bə ki bınöiştan? Bı məktəb çı san nöiştə boşı?

Əz xundan
püşö

*Ve fikirişmun bı mətn əz çı
sıxan san buro?*

Dəvo qe ve şiddəti bıraftan bı. Əsgərhonmun “Bı roh Vəyən” güftiran-güftiran bə hücum girəştə birun. Uşun di hə bı darafta çöyi ve düşmən rubaru umorund.

Nicot ve sid nəfər munda bı. Düşmənə be firmundan ü cö xıştana dəyiş soxt. Düşmən bı otəşə səsi umora tərəf güllə şundana şüru soxt. Nicot düşmənə na bıstan bı firmundan. Ü həmmə quvve xıştana cəm soxt və bı tan düsthon xıştan verıxt. İn cörə ve züyi tərək soxtan lozım bı. Əks-təqdir düşmən san bı kora bı sər buftunı və dəvo qe ve şiddəti san bı buro.

Döyüşçühon ve əziyyətiş boşı, yaralıhona əz un yara dür bı soxtan birun. Ammo düşmən əz in xəbər dunust və əz hər tərəf bə hücum girəşt.

Nicot sidto hamrah xıştana əz mühosirə dunust dərordan. Ammo ü vomıxt ki, əz hamrahoni yeki bə pəhningəh munde. Ürə əz un yara soğ dərморani mümkün na bı.

Nicot qəror do: “Əsgər Ozərbəycon bı dəst düşmən nə girəştəniyi”.

Əz hamrahon yeki xıştana na dunust doştan və xəbərdori soxt:

– Nicot, inə təhlükeyi hısti.

Nicot güfti:

– Na, ürə duto eli hısti. Ürə na mudunim bara nohran, – bədə ba qul pəhningəh verıxt.

Ü hamrah xıştana dunusta bı xilos soxtan.

Gültəkin Cəfərova

Əz xundan
bə'də

*Fikirhonişmun bı sər həm
baftoran?*

3. Ve num mætn roziyind? Işmun ben mætn çı num mitind?

4. İn hodisəhona yekiyi bı mætn nıstı:

A) *Nicot yaralı əsgərə xilos soxtan.*

B) *Düşməyə hücumirə amuni na bı.*

C) *Nicot xıştanış yara ustora bı.*

5. Hodisəhona ve rız həmin bıhlind.

1. *Nicot düşməyə be salıq vəngəstan mövqəxiştana dəyiş bısoxtan*

2. *Düşməyə əvvəlin hücumı*

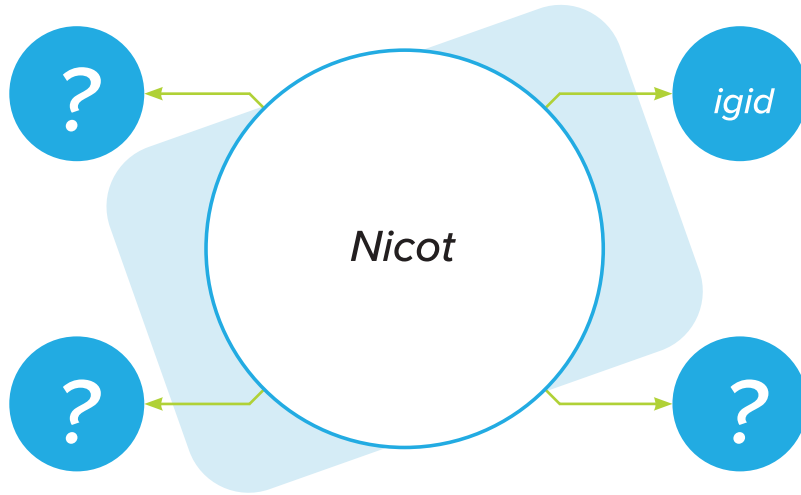
3. *Düsthonirə Nicota əz hücum düşmənhon xəbərdor soxtanı*

A) 1, 2, 3

B) 2, 1, 3

C) 2, 3, 1

6. Nicot obrazirə xüsusiyyəthonirə nöişind.

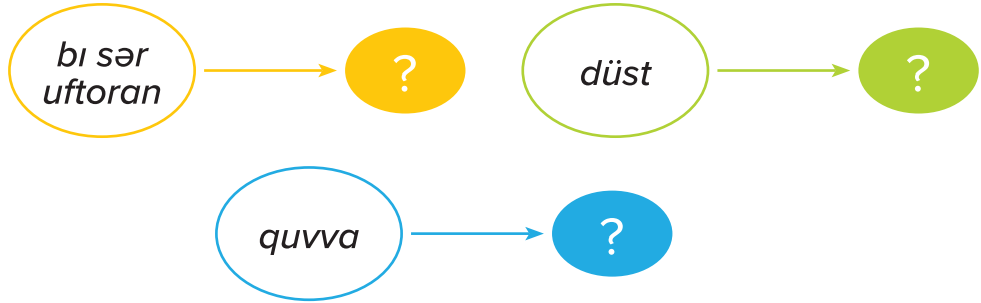

7. Bı mætn birə əsos fikirə müəyyən sozind.

8. Bı mætn oid birə piyəruna sıxani güyind.

9. Sıxanhona ve nəzdikə mənöyi birəhon əvəz sozind.

10. Ü həmme quvve xıştana cəm soxt və döyüşçü düsthoni birə tərəfə bö döyist. Ben cümlə əz ziri xətt kəşirə sıxana ve komin ifoda ımbı əvəz soxtan?

- A) bıtın B) birə C) hər

11. Bı həqq Mühoribe Vətən dunustəhon işmuna söhbət sozind.

12. Soğın və çəpin sütünhona ba areyi əloqə yofind və piyəruna sıxanhonirə bərpo sozind.

A

1. İgid üyi
2. İgid kük
3. İgid imiri
4. İgidi

B

- a) bə düşmən na mıləmi.
- b) bə hər əzobi tob tı.
- c) bə guruna məqom məlum ımbı.
- d) numi ımuni.

13. Əz bərpo birə piyəruna sıxani komini ve mətn həməhəngi?

14. Sıxanhon ve hecohon cürö sozind və nöişind.

həkim

imorət

əssəl

elon

mühosirə

vətən

düşmən

döyüş

həsan

əsgər

15. Bı cö nöqtəhon roho dora birə sıxanhona nöişind.

*cəsur, Ordu Ozərbəycon,
ozod biran, Qərəboğa,
Mühoribe Vətən*

Bə 27 sentyabr 2020-yin sola sər dəhişt. Ve əmr Prezident bə hücum girəşt. Xokhonmuna beyi müborizə şüru soxt. əsgərhonmun səhrhonmuna və dihhonmuna ozod soxt. Sarangiyə beydoğmun bə bıtın əroziyi işnə bı.

Həştəyin dərş

Xırda fincon

1. Bı şəkil dirəhon işmuna təsvir sozind.
2. Bı mövzu "Bı oilə vəzifəhonmun" sıxan sozind.

Ye gedeyi ba xuna vozi bısoxtan bı. Bi yərəh təsodüfən əz sər mız ye qəşəngə finconirə parund, xırd soxt. İnə hiç kəs nə dirə bı. Ye horgə bədə dədeyi bon itoğ umo. Ü xırda fincona bı xori bədirəni ə gedexıştan xəbər vəyift:

– Fincona ki xırd soxte?

Gedə kinin cavob do:

– Man.

Dədə güfti:

– Həqiqətə be güftirantı qe soğ boşi!

L.Tolstoy

3. Num mətn be ançı “Xırda fincon”i?

4. Komin suola bö bı mətn cavob ni?

a) Gedə ba xuna çı bısoxtan bı?

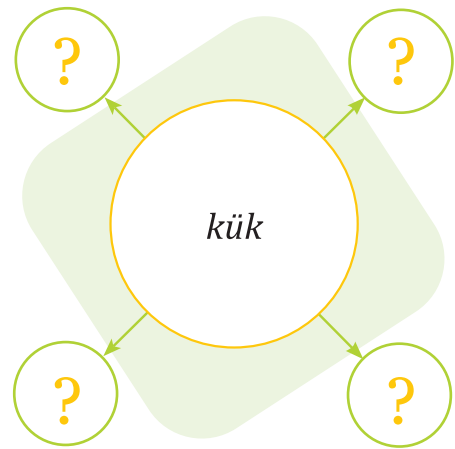
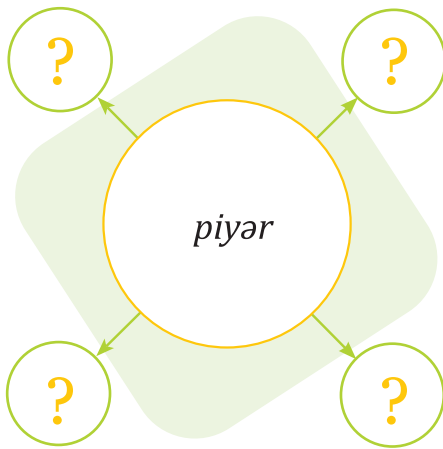
b) Dədə xəbər vəyiftəni gedə çı cavob do?

c) Piyəri bı gedexıştan be ançı hırsın bı?

5. Bə əsos hikoya sxemə tamom sozind.

Num hikoya	Cö sər dora hodisəhon	Vaxt sər dora hodisəhon	Obrazhon	Əsos fikir hikoya

6. Bə hikoya əsosən *piyər* və *kükə* bö münosibətə ifoda sozind.

7. Əz piyəruna sıxanhonirə komini ben mətn oidi?

- Dürü bı pö im vaxsı, ammo na muro.*
- Əz sadto dürü ye rosti xubi.*

8. Əsos fikir mətnə müəyyən sozind.

9. Hikoyara vese tamaşö rüşun tind.

10. Əz inhon kominirə numirə bı dərş kitobı bı kəşirəhund?

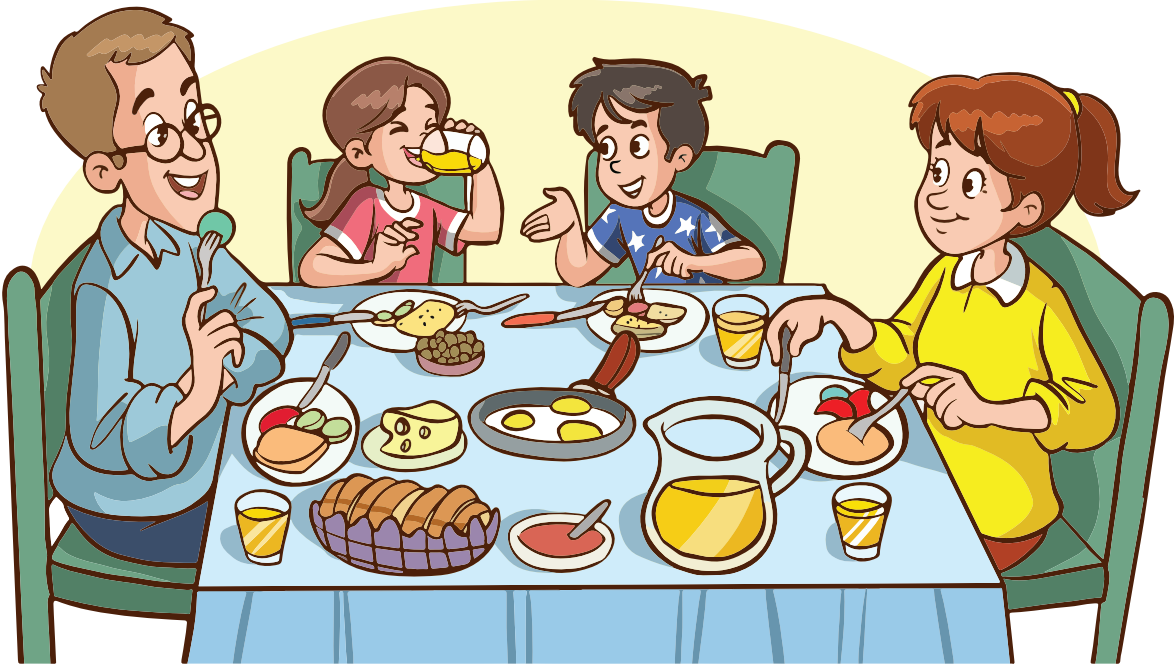
11. *Həqiqət* sıxanire ve komin sıxan ımbı əvəz soxtan?

A) *dırıt* B) *düz* C) *pök*

12. *Çoy, şirə və öü xordana* beyi lozımı əşyohona nümhonirə güyind.

13. Numi “Bı mətbəx” birə dialoq bəməl biyonind.

Bə dialoq iştirək soxtagorun: *piyə, mö, kük, kilə*

Mövzu: *be nohor xurok hözır soxtan*

- *Be nohor komin xurok mı xostind ki, hözır sozind?*
- *Sıfrərə kiləm hözır minind?*

14. Bı mövzu” Mədəniyyət sıfrə” sıxan sozind.

15. Sıxanhon və cümləhona nöişind.

fincon, xırd soxtan, xəbər vəyıftan, həqiqət

Piyə az kükxiştan xəbər vəyıft. Kük həqiqətə güfti. Ü fincona xırd soxta bı. Piyə bə kükxiştan təşəkkür soxt.

16. Ba suol “*Be ançı na ımbı dürü güftiran?*” cavob nöişind.

Nihtoyin dər

Məktəbmün

1. Bı şəkil dirəhon işmuna təsvir sozind.
2. Bı mövzu “Məktəbmün” ye bijlə dialoqi dırıt sozind.

Məktəbmün di hə bə mərkəzi. Ü rə binoyi səmərtəbeyi. Bə püşö məktəb kələh meydun hısti. Elhon bı məktəb məktəb doxil bəbirə-nund. Bə doxil birə cö şogirdhonmun çust-hona dəyiş bısoxtənund. Əz ü bədə bə itoğ-honi bıraftənund. Bı sət həştə zəng bəbiran və dərs ə sər bızəran. Məlimhona hər kiyi bi ye sınıfı dərs bə girəştan. Bı vaxt tənəfüs elhon əz un yara bə bufet bıraftənund.

Şogirdhon idman dərshonirə bə idmon zoli, informatika dərshonirə bə kompüter itoği bə girəştənund. İcleshon və tədbirhon bə iclos zoli təşkil bəbiran.

Bı məktəbmün kitobxuneyiş hısti. Bə kitobxuna həm dərs, həmiş bədii kitobhon kürə vədorond. Elhon az ün yara ve növbeyi be xundan kitob vəyiftənund.

Məktəbmuna ba muzeyi xeyli ekspanat be nümayiş vəkirond. İn əşyohon dihmuna və məktəbmuna bı boreyi qeyə məlumot bıdorən. Bə hər cö məktəb səliqə-səhmoni. Elhoniş sınıfhona təmis bıdoştənund. Ve məktəbmün fəxr bısoxtənim.

3. Əz komin mövzu bı mətn sıxan bısəxtənund?

4. Bı əsos mətn cədvələ tamom sozind.

İTOĞHON MƏKTƏB

1. Zol idmon

2. Kitobxuna

3. ...

Be ançı lozımı?

*Dərshon idmona
be girəştan*

...

...

5. Şogirdhon be ançı ve məktəb xıştanun fəxr bısəxtənund?

6. Bı məktəb be ançı bı səliqə diqqət soxtan lozımı?

7. Bı məktəb nizom-intizom na boşı çı sər mıtı?

8. Əz in şəkilhon komini bə *muze*y oidi?

9. Ekspanat sıxanirə mənöyi komini?

- müxtəlif aşıyohona ve müəyyən sıra nohran
- bə muzey nümayiş soxtə məmulot, aşıyo

10. Duto dust rubaru umorənund. Uşuna hər yekişun bı həqq məktəb xıştan sıxan bısoxtan.

- Ve fikirişmun, düsthon bı həqq məktəbxıştanun çı sa cüyund?
- Həmin dialoq tərtib sozind.

11. Əz dora sıxanhon düz birəhona əz ruyi nöişind.

məktəb, sınıf, dəftər, itoğ, idmon, şoqird, məlim, dərs, muzey, idmon soxtan, tənəffüs, hərəkət, hokim, fəxr soxtan, düst

12. Bı əsos şəkil inşa nöişind.

PLAN

- Təsvir şəkil
- Təsvir sınıf
- Kor məlim
- Kor şogirdhon

Dəhtoyin dərş

Sınıfmun

1. Mətnə xunind.

Mana numman Vaqifi. İmun bə dutoyin sınıf ba xundənim. Bı məktəbmun ye dənə dutoyin sınıf hısti. Bə sınıfmun dəh həştə şogird ba xundan. Əz uşun dəhtoyi gedə, həştoyi kileyi.

Məlİmmun Mehparə məlimi. Mun har ruz bə səət həştə dəh panc-bist dəqiqə munda bı məktəb umorənim. Məlİmmun İmuna bə püşö sınıf xoşumori bısoxtan və İmun bə sınıf bıdaraftənim, çantahonmuna bı cömun beştənim. Kitob və dəftərhonmuna əz çantahon dərordənim, beştənim bı sər mız. Bı səət həştə zəngə bızərəhund. Məlİmmun bə sınıf bıdaraftəni həmmemun bı sər pö vaxıştənim və məlimmuna bı salomi cavob bıdorənim. Bədə dərşə əz sər bıdəhiştan.

Əvvəlİn dərşmun zuhun Ozərbəyconiyi. Əvvəl xunara tapşırıqhona əz çım bəgİrərundan, nənöyİştə elhona tənqid bısoxtəhund. Bı dərş zuhun

Ozərbaycanı imun girəştə mətnə nağıl bı soxtənim, nöiştə cümləhonmuna baxundənim. Məlimə bə suolhoni cavob bıdorənim.

Dutoyin dərs əz riyoziiyoti. Man in dərsə qe bıxostənum. Misolhon və məsələhon be man həvəs uvordan.

Un yekin dərshoneş qe bıxostənum. Ammo ən qe əz dərshon idmon xoşman umoran. Bon dərs döyistənim, tumpalaq başundənim, tup-tup bıvoxdənim, bə sılım vərmorənim. Imuna qeyri dərshonmunış bəbiran. Məsələn: rəsm, musiqi, zuhun ingilisi, informatika, həyot bilgisi və şahmat.

Məlimmun həm tələbkor, həmiş qeyqukəşi. Ü imuna, Imuniş ürə qe bıxostənim.

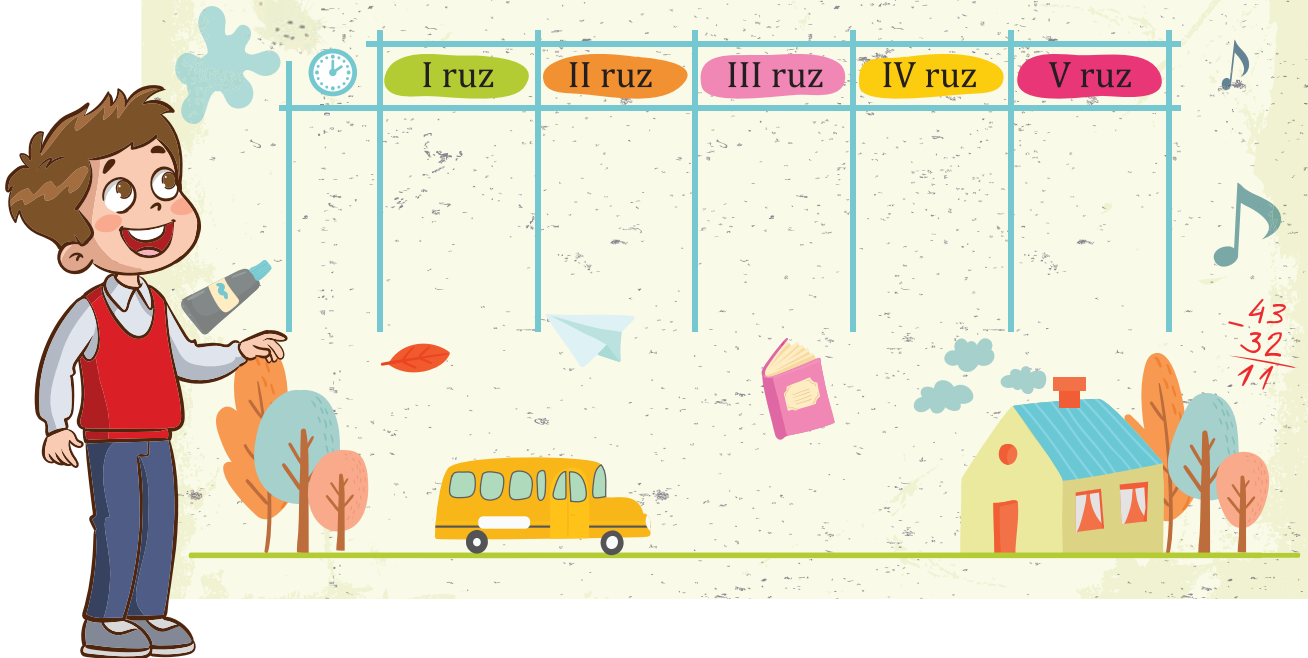

2. Bı həqq məktəb məlumota ki bı doran?

Məhparə məlim

Vaqif

3. Bı əsos mətn be Vaqif cədvəl dərs tərtib sozind.

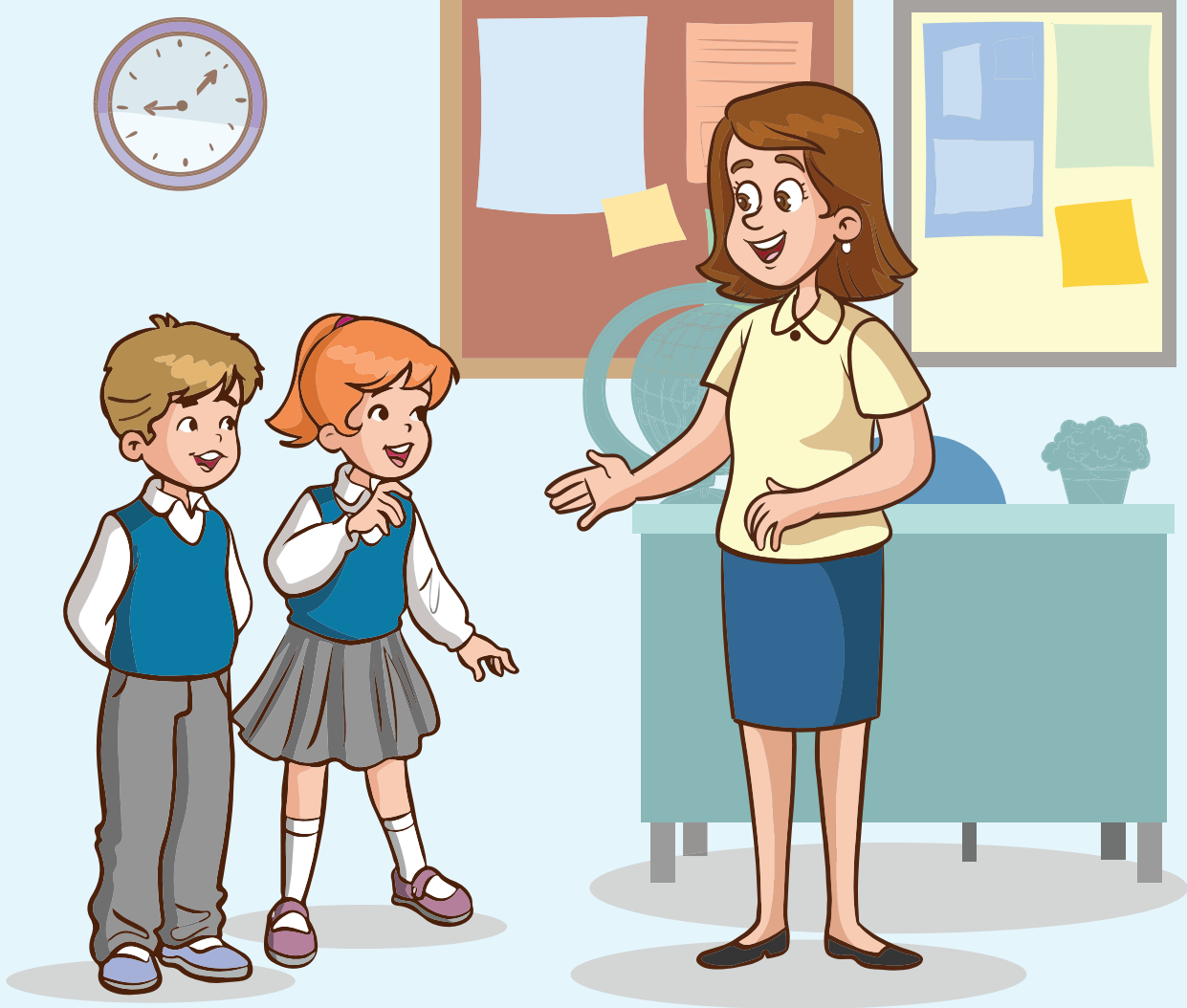

4. Bı mətn komin suola cavobirə ımbı yoftan?

- A) Bə sınıfışmun çanto el baxundan?
- B) Məlimişmuna numi çiyi?
- C) Be ançı yekimin dərs zuhun Ozərbəyconiyi?

5. Bı əsos mətn cədvələ pur sozind.

<i>Dərshon</i>	<i>Şogirdhona bı dərs soxta korhonişun</i>
	<i>Mətnhona baxundənim.</i>
• Zuhun Ozərbəyconi	...
	...
• Riyoziyyot	...
•

6. Mətnə bə hissəhon cürö sozind və beşun num tind.

BƏ BİYORİŞMUN DORİND

Mətnə bə hissəhon be cürö soxtan xünöyə fikirhona bı ye cö cəm sozind.

Nümunə:

Mana numman Vaqifi. İmun bə dutoyin sınıf ba xundənim. Bı məktəbmun ye dəne dutoyin sınıf hıstı. Bə sınıfmun dəh həştö şögird ba xundan. Əz uşun dəhtoyi gedə, həştöyi kileyi.

Ben hissə Vaqif bı həqq xıştan və sınıf məlumot bıdoran. İn hissərə bö **“Vaqf”** yaxud **“Sınıf Vaqif”** İmbı num doran.

7. Ben sıxanhon ümumi ye numi tind.

8. Əks mənö sıxanhona yofind.

9. Bı cö nöqtəhon roho dora hərphona əlova sozind.

...zərb ...yc ...ni

riy ...ziyy ...t

tələbk ...r

...lhon

m ...lim

10. Mətnə xunind.

Məlim bə dərs zuhun Ozərbayconı bə elhon tapşırıq do “Ruz bozor ba bustun” Arif əz həmmeyi zü varast və dəftərxıştana bı məlim ruşun do. Bara ye cümleyi nöiştə bı: “Voriş vorista bı, imuniş ba bustun na raftim”.

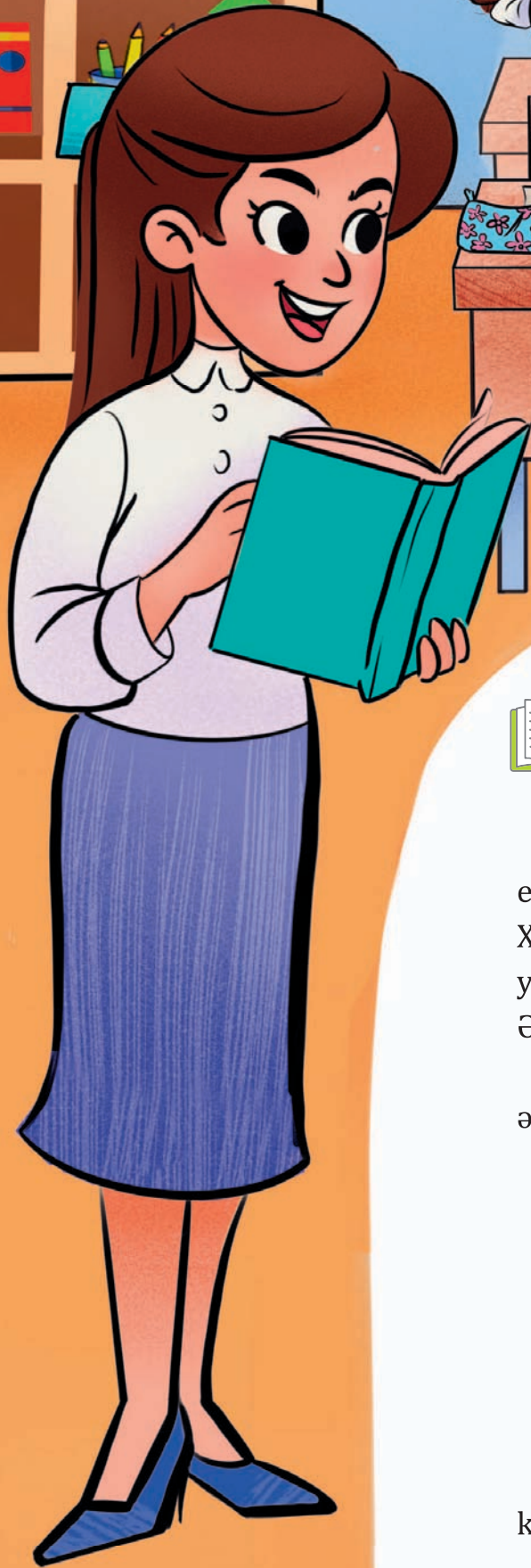
• Beşmun kinin inşa tapşırıq tund, işmun kiləm mı nöişind?

Dəh yəkimin dərs

Bı rəsm dərsi

1. Bı şəkil dirəhon işmuna təsvir sozind.
2. İşmun oileşmuna kiləm təqdim mısoxdind?

3. Mətnə və rolhon xunind.

Ye ruz bı məktəb rəsm dərsi bı. Məlim bə elhon tapşırıq do ki, şəkil vəlgə kəşund. Əli və Xədicə bi ye parteyi niştə birun. Əli əz Xədicə yoşıla karandaşa xost, ammo Xədicə na do. Əli məcbur bı vəlgə köyr rang soxt.

Məlim ba are partahon bıgəştəni inə di və əz Əli səbəbirə xəbər vəyift:

– Əli, tı vəlgə be çı köyr rang soxte?

Əli cavob do:

– Məlim, yoşıla rangman na bı.

– Pəs əz Xədicə beş na xosti?

Xədicə in söhbətə şini və güfti:

– Man bıdoran birum, ammo Əli na usto.

Məlim inə şini və bö güfti:

– Ye çiyirə bi ye ödəmini bıdorəni, ürəkinin ti ki, bustunu.

4. Bı mətn əz çı sıxan bısıxtənund?
5. Bı hərəkət Xədicə münosibət ruşun tind.
6. Ve fikirişmun, Xədicə yaxud Əli düz hərəkət soxt?

7. Bı əsos mətn əloqəhon səbəb ve nəticə ruşun tind.

SƏBƏB

NƏTİCƏ

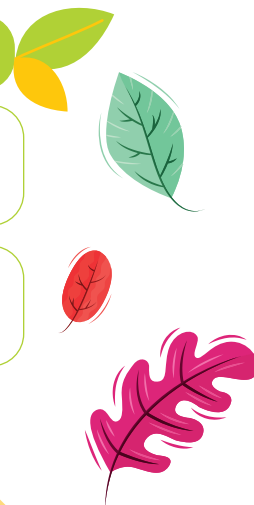
1. Əli vəlgə ve köyrə karandas rang soxt.

...

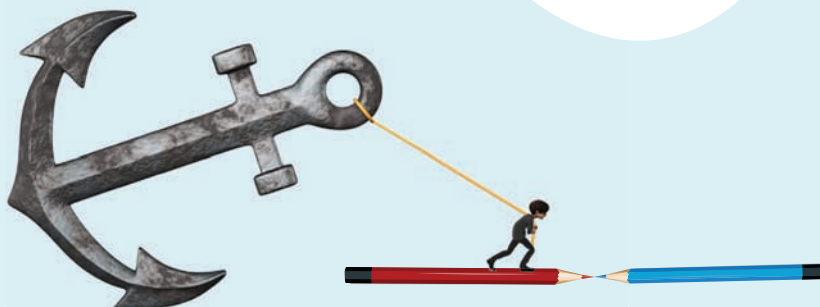
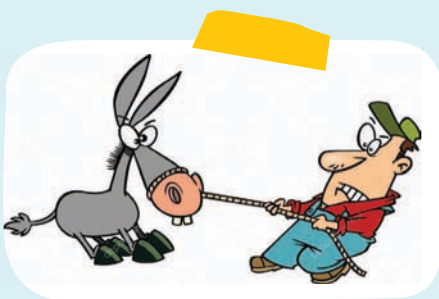
2. Əli karandaşa na ustı.

...

8. Sıxan xəsis əksmənöyi bireyirə yofind.

9. Kaşiran sıxanirə bə müxtəlif mənöhon bə cümləhon kor fitind.

10. Bı əsos şəkilhon sıxan sozind və müqoyisə bərid.

Düz çiyi?

Səhv çiyi?

11. Sıxanhona bı cümləhon kor fitind.

dəşivoz

rəhbədil

düst

ustoran

12. Bı əsos şəkil inşa nöişind.

Duzdəhtoyin dərs

Yosəməndor

1. Bı mətn güş dorind və bə suolhon cavob tind.

- *Bı mətn əz çı sixan bıraftan?*
- *Üşə be insonhon çı bıdoran?*
- *Bə üşə çomin heyvunhon bə zıstan?*
- *Bə üşə çomin quşhon bə zıstan?*
- *Be an çı insonhon üşəhon yelig birəniyund?*
- *Üşərə insonhona çıyi hisob bısoxtənuund?*

2. Mətnə və ifodeyi xunind.

(ve ixtisor)

Bı boğ məktəbmun ye cavon və qəşəngə yosəməndori bı. Hər vassol umorəni vese un yekin dorhon bohor ımvokərd. Yosəməndora ye qəribə gözəliyi bı.

Bı dihmun yosəmən na bı. Bı məktəbmun birə yosəməndora Aslan məlim košta bı. Ü har ruz bı tan košta dorxıştan umoran bı və dora bı gözəliyi tamaşo mısuxt.

Aslan məlim bılındəboy, sifəti bə siyəh zərə və zəhmi birə ye ödəmini bı. Ammo bə yosəməndor bıdənişirəni bə sifəti ye təbəssüm bəbiran bı diran.

Ye ruz man bı dor ye nüne quşi dirum, bı dor vərmorum. Dor ba guruniman tob na do və xırd bı. Man bı xori parıstum.

İlyas Əfəndiyev

Əz şəkil xoşışmun
umo? Be ançı?

3. Bı mətn əz komin fəsil sohbət bıraftan?

4. Cədvələ tamom sozind.

<i>Aslan məlimə zohiri</i>	<i>Aslan məlimə doxili oləmi</i>
• bılındəboy	əz mətn baxundənim
•
•
• ...	

5. Bə hərəkət gedə münosibət ifoda sozind. Ü düz hərəkət soxt?

6. Əsos fikir mətn çiyi?

7. Hodisərə piştirə təxmin sozind.

- *Ve fikirişmun, gedə çı san sozı?*
- *Aslan məlim əz in kor san xəbər dunı?*
- *Ü bə gedə çı san güyü?*

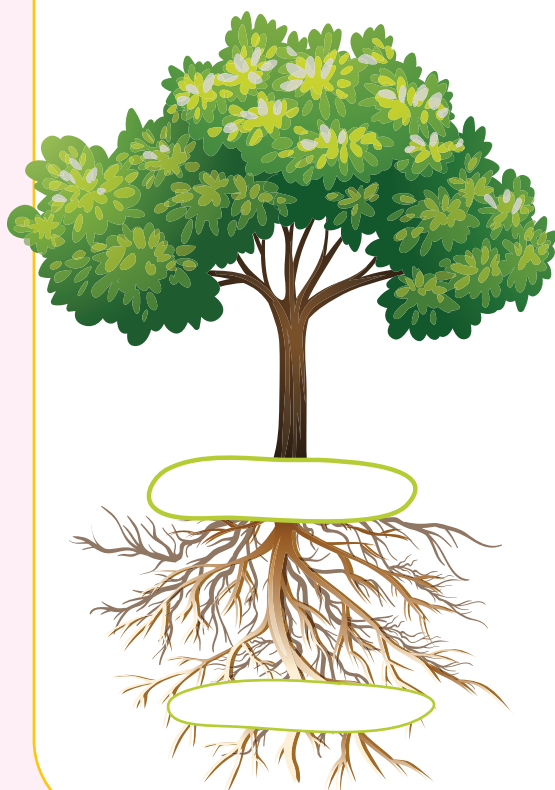
8. Bə əsos mətn plan hözır sozind.

9. Sixanhon əks mənöyirə yofind.

10. Şəkilhona numhonirə nöişind.

11.

Be ançı dorhona
na ımbı vəngiran?

Bı dorhon və gülhon
qulluq soxtend? Ve
hamrahhon işmun ben
bora sixan sozind.

“Yosəməndor” hikoyeyi. Hikoya kütöh
bəbiran. Bara kəmə obraz iştirok bısoxtan.

12. Bı cö nöqtəhon roho dora hərfhona əlova sozind.

təb ...ət

h ...cileylək

ceyr ...n

ins ...n

13. Ba suolhon cavob nöşind.

1. Dora ki koştə bı? 2. Yosəməndora bıçə koştə birund?
3. Aslan məlimə bə ruyi birə təbəssümə səbəbi çı bı? 4. Toxe dor
be ançı xırd bı?

14. Numi “Yoşılıre mühofizə sozim” birə esse nöşind.

Həcm esse 10–15 cümlə boşı

Dəh satoyin dərs

Xəzri

1. Mətnə dırıst xunind.

Nüg şəngüm bira bı. Şəhrə sərirə siyə xırhon şiriştə bı. Zıhrına vor umoran bı. Obiyə öühon Xəzər bə siyəh rang bızəran bı. Kilok dərhona, pəncərəhona bılərzundan bı.

Əyoz əz elgəri xəzrirə na mıxost. Çünki xəzri bəbirəni möyirə kefi na ımbıst. Əyoza piyəri nəftçiyi. Ü bı mədən nəft kor bısoxtan. Zıhrına kilok bəbirəni kef Ayaz xərob bəbiran bı.

Hə bı yərəh zıhrınə vorış şüru soxt. Ba ara sədo gürinə umoran bı. Ammo zıhr xəzro kəm birə bı. Hə kinin dun vorış bı xəzrı zıhr umora bı.

Əyoz ba ru möxiştan dənişi. Uşun dı dəhəmə bıxostən birun təbrik sozund.

2. Ve fikirişmun, hodisəhon bı komin fəsil sər bızəran?
Fikirişmuna izoh sozind.

3. İn fikirhona yekirə bı mətn ımbı yoftan:

- A) Poriz gözələ fəslı.
B) Kilok ve şiddəti umoran bı.
C) Bı poriz zıhrına vorışhon və kilokhon bəbiran.

4. Əyoz və möyi be ançı norohət birund?

5. Bə əsos mətn əloqahon səbəb ve nəticə ruşun tind.

SƏBƏB

NƏTİCƏ

1. Obiyə öühon Xəzər bə siyəh ran bızəran bı.

...

2. Əyoz xəzrərə na mıxost.

...

3. Zıhr xəzri kəm bı.

...

4. Əyoz və möyi şor birund.

...

6. Əz fikirhon komini düzi?

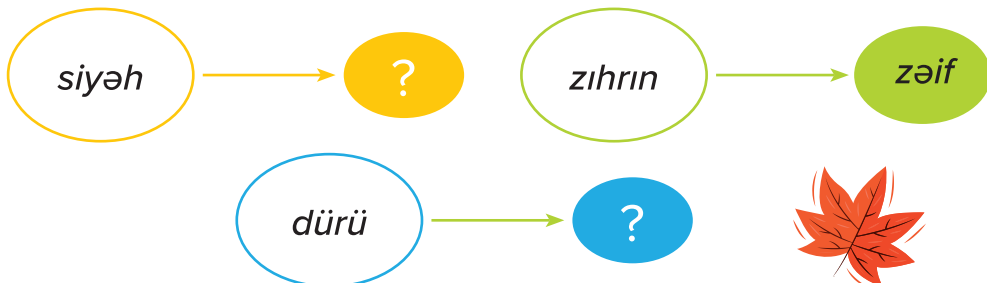
- A) Bə piyəh hırmət və məhəbbət hi.
B) Bı oilə vəhdət nısti.
C) Oilə bə dih bəzıstan bı.

7. Sıxan *xəzrərə* mənöyi komini?

- *zıhrına kilok* • *kilok əz şimol* • *kilok əz cənub*

8. Sıxanhona əks mənöyirə müəyyən sozind.

9. Numi “Poriz” birə mətnə bə əsosi ba suolhon cavob tind.

- Çomin fəsilhona ba şunuxtəni?
- Çomin mohhon an porizi?
- Bı poriz havohon kiləm bəbiran?
- Ben fəsil insonhon ve çı məşğuli?
- Əz in fəsil beş xoşışmun umoran?

10. Numi “Poriz umoran” birə şeirə düz xunind.

Poriz umoran
Voriş uvordan
Bə hər cö vini,
Vəlghona zərđi.

Bırafdan quşhon,
Ha karvon-karvon.
Şirişte xırhon
Həm üşə, kühhon.

• Əz şəkilhon komini
in şeirə bı məzmunı
vəyəsiran?

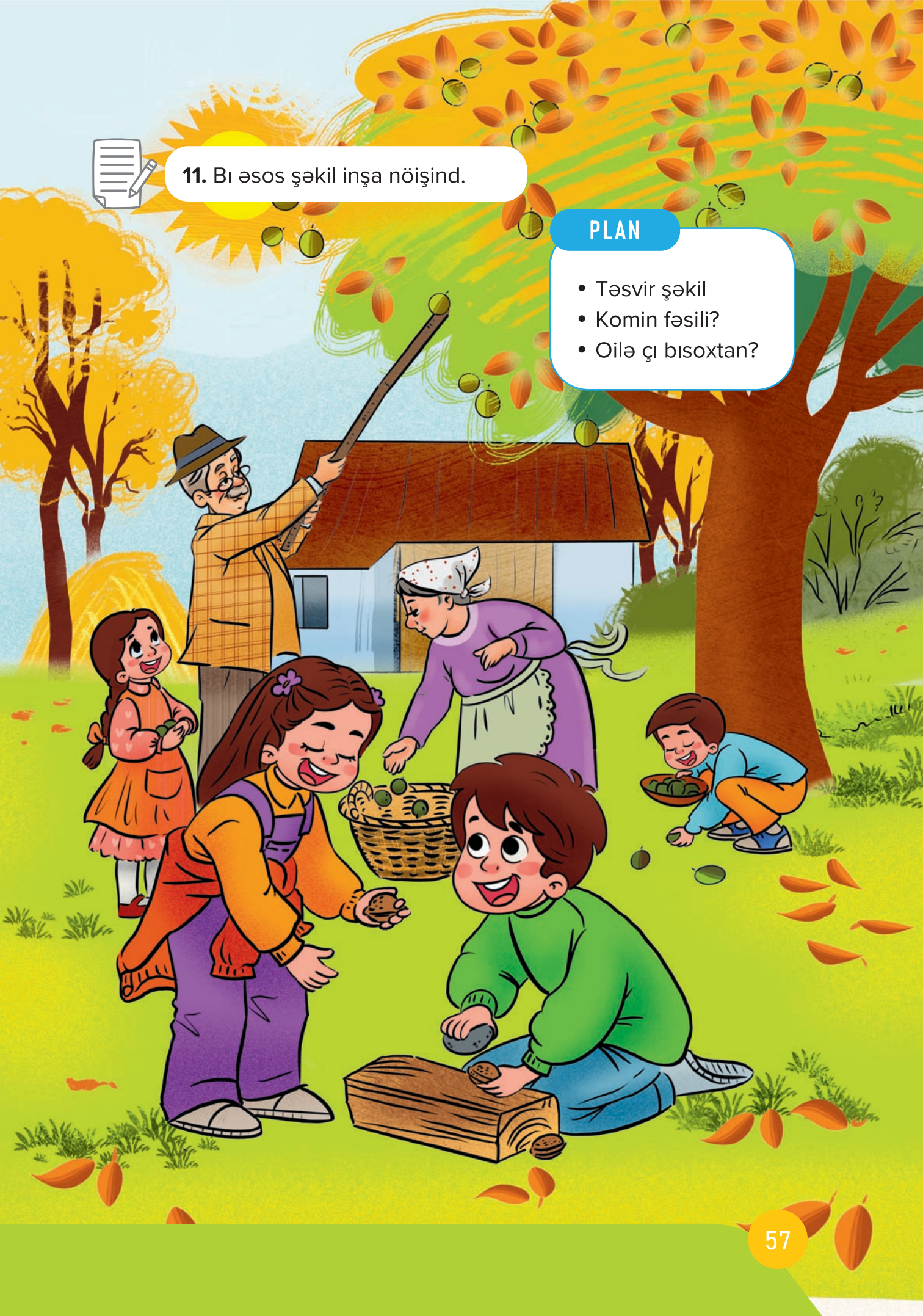

11. Bı əsos şəkil inşa nöüşind.

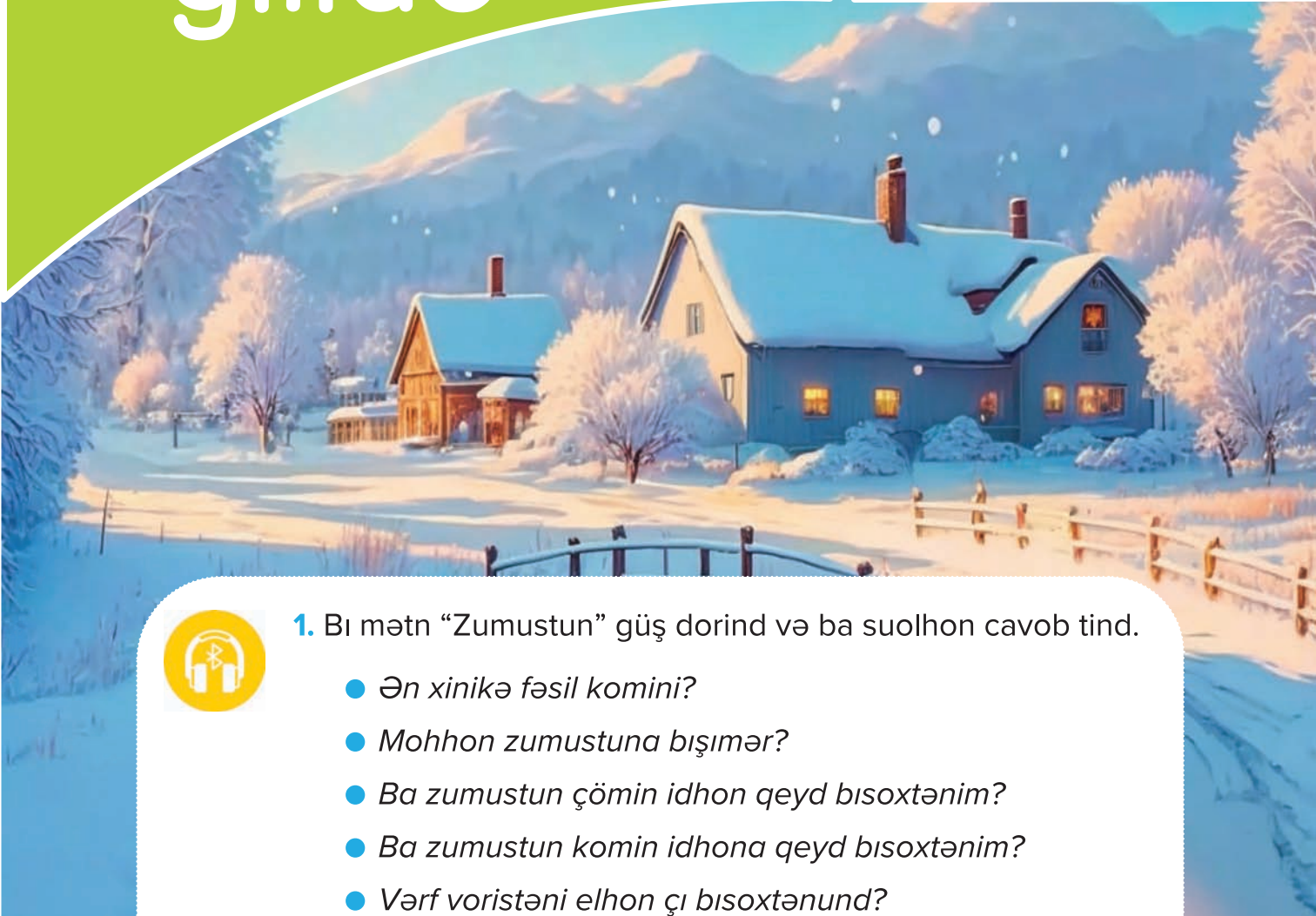
PLAN

- Təsvir şəkil
- Komin fəsili?
- Oilə çı bısöxtan?

Dəh çortoyin dərs

El ve gılıdə

1. Bı mətn “Zumustun” güş dorind və ba suolhon cavob tind.

- Ən xirikə fəsil komini?
- Mohhon zumustuna bışimər?
- Ba zumustun çömin idhon qeyd bısuxtənim?
- Ba zumustun komin idhona qeyd bısuxtənim?
- Vərf voristəni elhon çı bısuxtəhund?

2. Şeirə ve ifodeyi xunind.

Bı dərs rafta ye eli
Vö hiç nisti əfəli.
Vərmo bə sər gılıdə,
Keyrist parist əz ərə.
Vaxışt bı sər pö bədə
Güfti ki, “Ay gılıdə,
Tı beş parundi mənə?
Bə ımırtı munde kəm,
Vassol miyo, mini qəm.
Öü ımbi, tı mire sel
Xandist, inə güfti el”.
San vese öü bire tı,
San barkara rasi tı.

Mirzə Ələkbər Sobir

Bə əsos şəkil sıxan sozind. Şəklə və mətnə məzmunhonirə müqoyisə sozind.

3. Bı şeir birə hodisəhon bı komin fəsil sər bızəran?

4. Səbəb elə parıstani çıyı?

- *gılıde keyr bı*
- *el ve ehtiyoti na raft*

5. Cədvələ tamom sozind.

SƏBƏB

NƏTİCƏ

1. gılıdəərə öü birani
2. gılıdrə bı öü çarxıstəni
3. gılıdəərə bə rukarahon rasirani

6. Elə gılıdəərə məzəmmət soxtani düzi?

7. Bı şeir “El ve gılıdə” komin xüsusiyyət bə elhon tərbiyə soxta bəbiran?

- A) quçoği B) məsuliyyət C) düzi

8. Sıxan *selə* mənöyi komini?

- A) hərəkət havo
B) vərfe əz öü birani bəməl umora qeyə öü
C) müloyimə kilok

9. Ba sıxan *kəm* mənöyi əks birə sıxana yofind.

“El ve gılıdə”rə janrı **şeiri**.
Ü bı şəkil misrohon bəbiran.

10. Əz inhon komin bı fəsli zumustun istifoda bəbiran. Əşyohona bö num tind və uşuna təsvier sozind

11. Numi “Bı fəsli zumustun” birə dialoq dırıst sozind.

12. Bə ziro dora yofvinumhona xunind və cavobhonirə güyind.

Bı qənd xünö ımbi, ni dodı,
Mı gərdı ba havı, ni qənədi

Dəsi na, pöyi na, ammo
şəkil mıkəşı

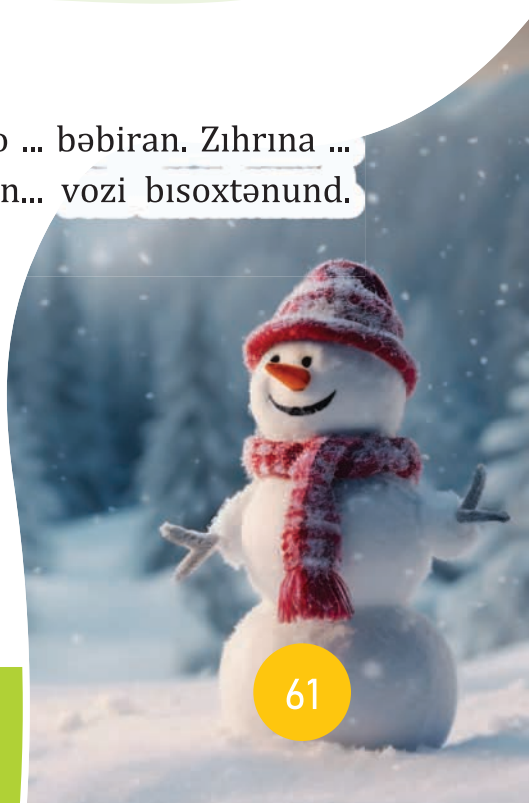

13. Cümləhona tamom sozind.

..., ..., ... möhhon zumustuni. Ba zumustun havı ... bəbiran. Zıhrına ... umoran, ... vorıstan. Hər tərəfi ... bəbiran. Elhon... vozi bısoxtənuđ. Uşun əz vərf ... dırıst bısoxtənuđ.

14. Şeir “El ve gılıdə”rə ve nəsr nöişind. Əvvəlin cümleyirə vese bə nümünə dora birə davom sozind.

Ye eli bı dərs bıraftan
bı. Ü bı sər gılıdə vərmı ...

Dəh panctoyin dərs

Xo ra sehri

1. Mətnə düz xunund.

(ve ixtisor)

Zəng zərə bı. Elhona səsi hər çörə şirişt. Ammo bə sınıf sokiti bı. Elhon sokit-sokit dəftər-kitobhon xıştanuna bı çantahon xıştanun vəkirən birund. Yusif, Əli, Bönüçičək və Mahmud məlimə dora tapşırığa müzokirə bısəxtən birund.

Məlim be xuna tapşırıq dora bı ki, numi “Vətən çiyi?” birə inşa nöişund. Ammo güftira bı ki, bə inşa əz sıxanhonişmun istifoda sozind. Bı həqq Vətən fikirhon işmuna nöişind.

Yusif güfti:

– Man bon kələhi inşa ve sıxanhonman kiləm nöişum? İnşa san əz duto cümlə iborət boşı... Vətənman Ozərbəyconı və man diyormənə qe bı xostənum...”

Mahmud güfti:

– Elhon, biyo birem ba xuna. Ye hor istirohət sozim, mənə fe fikirman ba xuna ye çiyi fikir minim mınöişim.

Yusif bı rah bı həqq Vətən müxtəlif cümləhon dırışt soxt. Bı hər cümleyi piyərana az sıxanhoni, bı həqq Vətən birə şe-

irhona vö xost ki, tamom sozı. Ammo tapşırıq məlim bəbiyori ufto: “Elhon, əz hiç komin kəlom, fikir, şeir na san istifoda sozind. Həcm inşa vocib ni. Vocib işmuna şəxsi fikirhonişmun və bı vətən birə mühübbətişmuni!”

Yusif ba xuna umo. Bə itoğxıştan raft, bə çorpöyixıştan duroz bı. Əz xıştan xəbəri nə birə ürə xo bərd.

Yusif xıştan bı ye kələh ...

Aytən Yedigorlı

2. Ve fikiişmun, Yusif bı xo çı san vini?
3. Dirəhoni be inşa nöiştani san bö kümək sozi?
4. Mətnə piştirə be hözir soxtan əz şəkil istifoda sozind.

5. Numi “Vətən çiyi?” birə inşa nöiştind.
Həcm inşa 10–12 cümlə boşı

Dəh şeştöyün dərş

Şəhri Bokü

1. Mətnə düz xunind.

Bokü Ozərbayconə paytaxti. Ü nəinki ölkemun, həmçinin Qafqazə ən kələh şəhri. Şəhri Bokü dəryə Xəzərə bə sohili birə ən kələh limoni. İn şəhri rafti-umoyi birə və qe maraqlıyə ye şəhri. İn oxirin dəh solə Bokü qe dəyiş birə: qeyə bılində binohon, ticorət mərkəzhoni, mehmunxunahon, bankhon duxta birə.

Şəhri Bokü əz Xəzər to bə küh tərəf be xıştan gö soxtə. Şəhərə mərkəzi İçərişəhəri, un yarara ən mühüm obidey Qız qalası hisob bəbiran.

Bı şəhri Bokü əz müosir binohon diyə məşhuri Mərkəz Heydər Əliyevi. İn bino bə bitin dünyo ve əzəmət və memori xıştan qe məşhuri. Ürə bı daruni be sərgi salonhon, be iclos zolhon, çanto muzeyhon gö soxte. Bara əz hər göyü həm xorici, həmiş əz doxil qeyə qunağ umoran.

Bokü həmiş siyəh qızıla, yəni nəftə və qaza vətəni. Şəhrə bə ətrofi həm bə xişki, həmiş bə dəryo in sərvəthonmuna bı dərordənund. Bı Bokü qeyə mədəniyyət binohoniş hısti. Əz uşun yekiş Saray Heydər Əliyevi. Bara konserthon və müxtəlif isloşon girərunda bəbiran.

Bı Bokü qeyə müxtəlif milləthon bə zıstan. Rəsmi zuhun Ozərbəyconiyi, ammo bərə xorici zuhunhoniş məşhuri. Bı Ozərbəycon əsos din islomi, ammo vö bərobar üzgə dinhoneş bö itoət soxtəgorun hısti.

Bı Bokü əz dı milyon qe ödəmin bə zıstan, uşuna be həyotişun hər şəroiti hısti, nəqliyyot, metro, taksi, avtobus-hon insonhona bı xidməti.

Sokinhon Bokü bı osudə vaxthon bə kinor dəryo, ba bulvar, ba bulvar bı gəşt bıdərmoran.

*Bokü , əzizə şəhr, mehribona diyor!
Bə sineti birum kələh, birum bəxtiyor!*

2. Bı mətn əz çı sıxan bıraftan?

3. Düz və səhv fikirhona ruşun tind.

1. Bı Mərkəz Heydər Əliyev kanserthon təşkil bəbiran.

2. Bokü bə sohil Xəzəri.

3. Bı Bokü hə ye ozərbəyconihon bə zıstanund

4. Ben şəhr müosir binohoniş hısti.

4. Əz in binohon komini torixi obideyi?

5. Mətnə bə hissəhon cürö sozind və beşun num tind.

6. Konsert sıxanirə mənöyirə izoh sozind.

7. Bı şəkilhon num tind və bəzihonirə bə cümləhon kor fitind.

8. Təsəvvür sozind ki, əz rayon ye düstişmun beşmun qunağ umore və ü bı xostan ki, Bokü rə gərdi. İşmun bə əvvəl ürə bıca imbərind? Əz volideyhon işmun komin məsləhətə mustunind?

Ben mövzu dialoq dırıst sozind.

1. Dialoqa ve möyişmun dırıst sozind.
2. Dialoqa ve düstişmun dırıst sozind.

9. Əz hərffon düz umoreyirə əlova sozind.

<i>t</i> , yoxud <i>d</i> ?	<i>o</i> , yoxud <i>a</i> ?
müx...əlif	B...kü
həf...ə	k...nser
şogir...	şər...it
nəf...	s...nq

10. Müvofiq ifodərə vəynind və cümləhona tamom sozind.

Bokü (*şəhri, dihi*). Ozərbəycon (*ölkeyi, rayoni*). Nəft (*isbih qızılı, siyah qızılı*). Metro nəqliyyot (*bə zir xori, ba ru xori*).

11. Bı həqq şəhri Bokü ye bijlə inşa nöişind. Numirə xıştanişmun bilind.

PLAN

- Bokü qədimə şəhri.
- Torixi obidəhon Bokü
- Müosir binohon Bokü
- Bı şəhr Bokü mənə münosibətmən

Həcmi:
10–15 cümlə

Dəh haftoyin dərs

Löyij

Löyij bə rayon
İsmöüllü, bə sohil rukare
Girdimon çö soxte. İn yərə
Ozərbayconə qədim
məntəqəhonirə yekiyi. Ürə əz
çor tərəf kühhon əhota soxte.
İnhon Küh Babo və Küh
Niyoli. Kühhon bı qədimi
Löyijə əz hücumhon düşmən
be müdofia imkonhon
bəməl vorde.

1. Mətnə düz xunind.

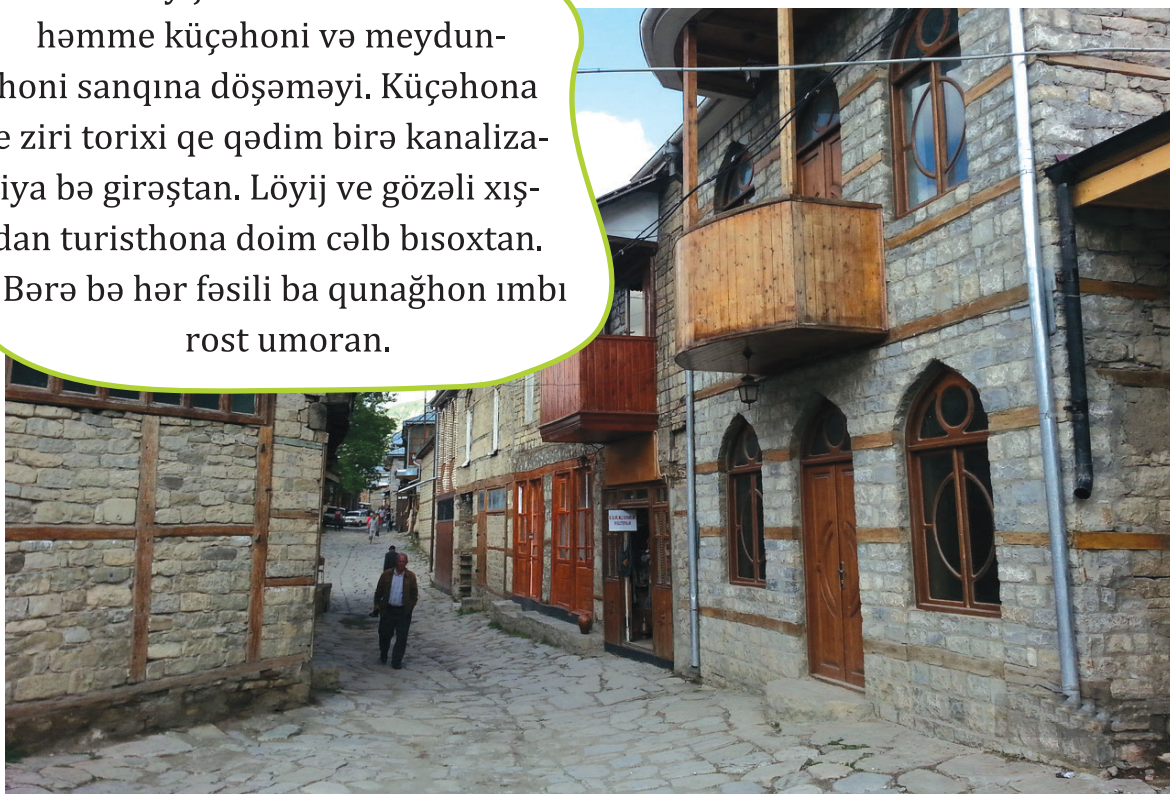

Bı Löyij ən məşhur sənət mısğəriyi. Ustohon bərə əz mıs müxtəlif əşyohon dırıst soxtond və və beşun zərif naxşon zərond. Sənət mısğəri ımruziş davom bısoxtan. Mısğərhona rost soxta əşyohon bı qeyin ölkəhon məşhuri. Löyij ve xolçəhon xıştanış şunuxta bəbiran. İn xolçəhon ve dəst bofta bəbiran. Uşun keyfiyyəti həmişə zəvəri. Rusmunhona be xolça ve təbii ranghon ran bısoxtənund.

Löyijə əroziyi Torix-Mədəniyyət Quruğı hesab bəbiran. Bı Löyij möhtəşəm xunahona yeki xune Höc Poşeyi. İn xuna bə sohil rukare Girdimoni. Ü bı dəhhəştöyün əsr bı dah çor sol duxta bire. Xuna sə mərtəbeyi və bərə 72 itoğ hısti.

Löyijə bə həmmə küçəhoni və meydunhoni sanqına döşəməyi. Küçəhona ve ziri torixi qe qədim birə kanalizasiya bə girəştan. Löyij ve gözəli xıştan turisthona doim cəlb bısoxtan. Bərə bə hər fəsili ba qunağhon ımbı rost umoran.

2. Əz in fikirhon komini rosti?

- A) Löyijə əz həmmeyi qəşəngə obideyi xune Höc Poşeyi.
- B) Löyijə sokinhon hə ve ye misgəriyi məşğul birond.
- C) Löyijə əroziyi Torix-Mədəniyyət Quruği hisob bəbiran.

3. Komin fikir səhv dora bire?

- A) Xune Höc Poşa əz sə mərtəbə və haftodi duto itoğ iborəti.
- B) İn obidə bı dahçortoyin əsr və bı dəh həşt sol duxta bire.
- C) Löyij bə rayon İsmöilli, bə sohil rukare Girdimon çö soxte.

4. Mətnə ye abzasirə bə əsosi dialoq dırıst sozind.

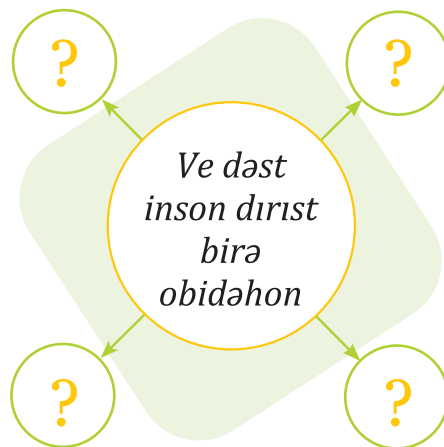
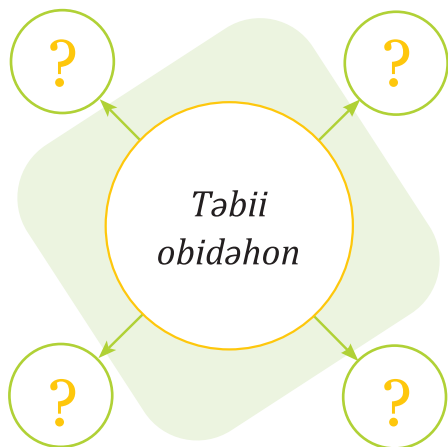
Nümunə

Löyij bə rayon İsmöilli, bə sohil rukare Girdimon çö soxte. İn yərə Ozərbəyconə qədim məntəqəhonirə yekiyi. Ürə əz çor tərəf kühhon əhota soxte. İnhon Küh Babo və Küh Niyoli. Kühhon bı qədimi Löyijə əz hücumhon düşmən be müdofia imkonhon bəməl vorde.

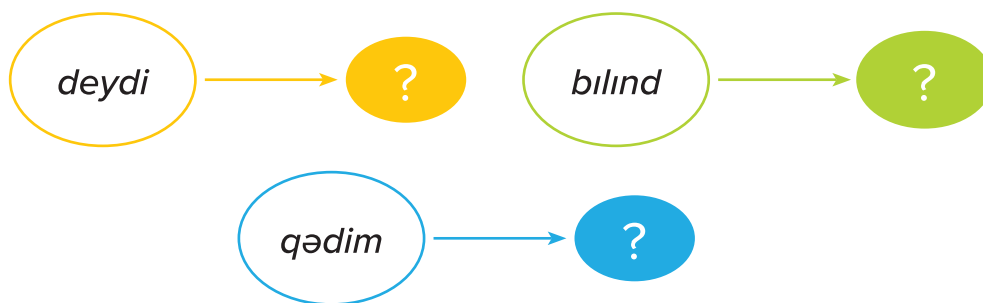
- Bı həqq Löyij şinire?
- Bəli, şinirom. Ü Ozərbəyconə qədimə cəhonirə yekiyi.
- Ü bıceyi?
- Bı rayon İsmöilli.
- Löyijə bə ətrofi komin kühhon hısti?
- Küh Babo ve Küh Niyol
- Ve kühhon əhota biran çı xuba cəhəti hısti?
- İn kühhon Löyijə doim əz hücumhon düşmən mühofizə soxte.

5. Sxemə tamom sozind.

6. Sıxanhon əks mənöyirə nöişind.

7. Bı həqq dihişmun, rayonişmun və şəhrişmun inşa nöişind.

PLAN

- Birə əroziyişmuna cöyi.
- Təbiət ərozi
- Torixi obidəhon
- Odət-ənənəhon

Dəh həştöyün dərs

Dəryo Xəzər

1. Bı əsos güş došta mətn bə suolhon cavob tind:

- *Xəzər bı komin əroziyi?*
- *Dəryora bə ançı na ımbı kəhın soxtan?*

2. Mətnə və diqqəti xunind.

Əz qədim zamanhon Xəzərə çanto numi bire. Bı Şərğ bö “Xəzər”, bı qərb “Kaspi” güftiron. Durozi dəryo hazori dıasad km, fırehiyi sa sad km-ə bö nəzdiki.

Dəryo Xəzər bı təsərrüfot Ozərbəycon qe xeyr bıdoran. Ve öü bə xorici ölkəhon borhona bərdanund. Əz bı dəryo nəft ve qaz bıdərordənund.

Bı dəryo Xəzər və bara rıxda rukarahon zəngin ehtiyot bolıǵ hısti. Bərə nəre, ziyad, xəşəm, qızıl bolıǵ və killə bəğıriftənund. Bə planetmun nəre bolıǵa ehtiyotirə qeyin hisseyi bə Ozərbəyconi.

İn dəryo iqlim Ozərbəycona xeyli xub bısoxtan. Əz qul səhrohon Mingəhin Asiya.

Umora gərm, tuzın və xişkə kilokhona püşöyirə basdoran, havora sof bısoxtan.

Suiti Xəzər

Bolıǵ nəre

Kütüm Xəzər

3. Bı əsos mətnə ba suolhon cavob yofind.

1. Dəryo Xəzərə diyə komin numhoni histi?
2. Bı dəryo Xəzər komin bolıǵ bəzıstan?
3. Əz dəryo bı dəst çı üvordənuund?

4. Sxemə tamom sozind.

5. Xəzər bə iqlim Ozərbəycon kiləm təsir bısoxtan?

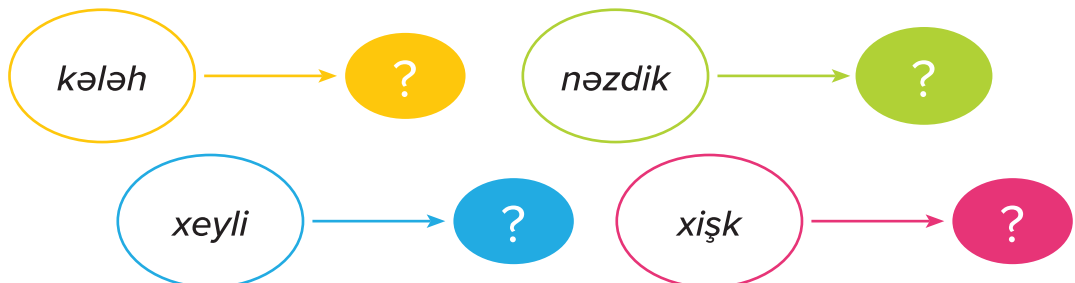
6. Ba xunda və güş došta mətnhon komin fikirhon bı sərhem baftoran?

7. Əz inhon komini *iqlim* sıxanirə mənöyi?

- a. ye ölkeyirə öürə və havoyirə xüsusiyyati
- b. havo, səmo

8. Sıxanhona əks mənöyirə nöişind.

9. Bı mövzu “Foydəhon və ziyonhon mənbəhon öü” müzokirə bərinđ.

PLAN

1. Mənbə öü çiyi?
2. Foyde mənbəhon öü çiyi?
3. Ziyon mənbəhon öü çiyi?
4. Bı dəst vorda nəticə

10. Bı əroziyişmun birə mənbə öürə bı həqqi məlumat kürə sozind.

Bı əsos kürə vədora məlumot esse nöişind.

Ohil v   oh

Bı ye porizə ruzi qe xinik bı. Əvvəlin vər f vorısta bı, ammo əz bəzi cöhon öü bira bı.

Şoh xost, dəro gərdı, olat xıştana dəyiş soxd ki, ürə na şunuxund. Ü dərmora bı diran ki, xalq kiləm bə zıstan. Şoh ye şəhərirə bə kinori umo dərmə, di ki, ye boği hi bərə, bı boğış ye ohilə mərd bı dəsi xiyəh çola vakandan. Məqsəd mərd ü bı ki, dor korı. Nəveyiş bı tani bı. Şoh inə di, mətəl mund və əz un ohilə mərd xəbər vəyift:

– Babo, in çı məhələ dor koştani? Tı ben yoşdı be ançı dor bıkoştəni? Tı ki in dorhona meyveyirə na san vini.

Ohilə mərd sərə işnə soxt, bı boğ birə dorhona bı şoh ruşun do və kinin güfti:

– İn dorhona bədirəni? Uşuna koştənd, umun meyvəhonirə bıxordənim. İzım ımuniş bı koştənim ki, əz mun bədə umorahon xorı.

DƏDƏHON GÜFTİRE:

*Koştənd bıxordənim,
korim ki, xorund.*

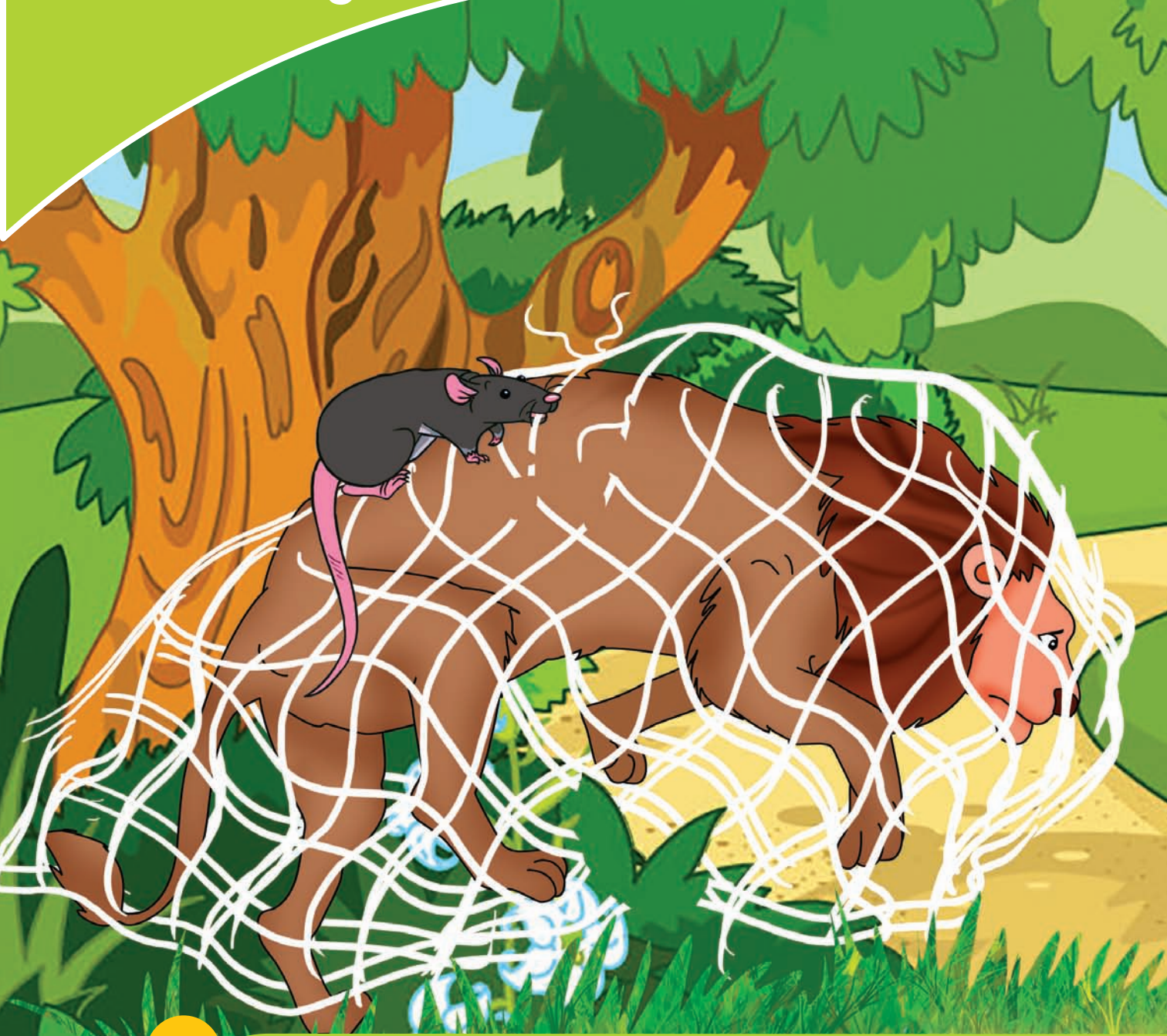

1. Mətnə bö oid suolhona bö cavob tind:

- a) Hodise bı çomin fəsil sər do?
- b) Havo kiləm bı?
- c) Babo çı soxt?
- d) Nəvə əz ü çı xəbər vəyift?
- e) Nəvə çı cavob do?
- f) Babo çı güfti?
- g) İşmun çiləm fikir bı soxtəninid?

2. Bə həqq dorhon söhbət sozind, işmuna bı boğışmun çomin dorhon hi. Dorhona be insonhon çomin xeyiri hısti?

Siçon ve řir

Ruzhona bı yeki bi ye hamori bə zir ye kələh dori ye quceyə şiri xısira bı. Ben məhəl ye siçon umo vərmə bı sər şir və ben sər bon sər döyist.

Şir vogəh bı və ürə gırift. Siçon bö lova soxt ki, ürə roho tı:

– Tə əgər mənə roho ti, mənə be tı xubiman migirəri.

Şirə ben sıxan xandeyi gırift, ammo bı siçon na ufto, ürə roho do.

Əz in hodisə ye qədər girəşt. Ye ruz şir bı tələ ufto. Çan qədər küşiş soxt, na dunust dərmoran. Çünki ufdora tura rusmunhoni qe saxt bı. Şir un qədəne hırsın bira bı ki, nəərə bı zəran bı.

Şirə nəreyirə siçon şini və xıştana bara rasund və rusmunhon tura göyist, dəkərd. Ba oxır siçon şirə əz tur xilos soxt. Şir siçona in hərəkətirə dirə bədə, bə siçon güftirə sıxanhon xıştana beyi pəşmun mund və güfti:

– Un məhəl man tıra ba sıxanhontı xandıstum, ammo ki mə gü, siçoneş bə şir xubiyi migirəri.

DƏDƏHON BAFAN:

*Bı boyi mə dəniş,
bə əməli dəniş.*

1. Ba suolhon cavob tind:

- Siçon ve şir bıçə rost umorun?
- Şir vö çı soxt?
- Siçon bö çı cavob do?
- Bı sər şir çı umo?
- Siçon bö kiləm kümək soxt?
- Əz in nağıl çı mənö bı dərmoran?

Cip, cip, cücəhonman

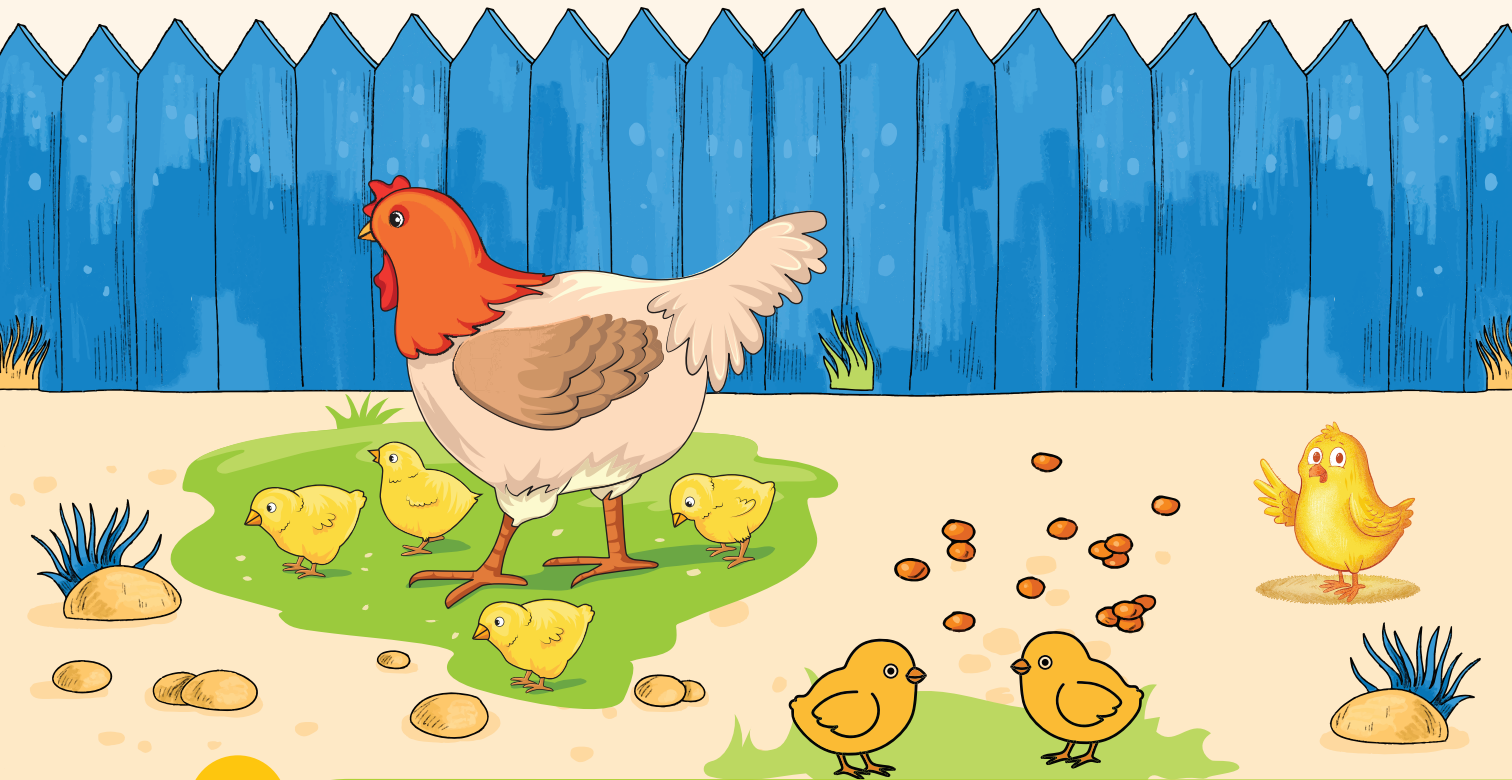

1. Şeirə xunind və bədə vese məni xundana cəhd sozind.

Cip, cip, cücəhonman,
Cip-cip, cip-cip, cücəhonman.
Mənə qəşəng cücəhonman.
Müyi örşim cücəhonman

Bə güzətüm hezım biyend
Ben hamori hezım biyend
Mənə qəşəng cücəhonman.
Müyi örşim cücəhonman
Cip, cip, cücəhonman,
Cip-cip, cip-cip, cücəhonman.

Çı mıxorind əz man xohind,
Ö mıxorind, çinə mıxohind
Mənə qəşəng cücəhonman.
Müyi örşim cücəhonman
Cip, cip, cücəhonman,
Cip-cip, cip-cip, cücəhonman.

Buraxılış məlumatı

TAT DİLİ 2

Ümumi təhsil müəssisələrinin 2-ci sinifləri üçün

Tat dili fənni üzrə

DƏRSLİK

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər:	Rövşən Əliyev Dadaş Əliyev
Layihə rəhbəri	Samirə Bektaş
Buraxılışa məsul	Rafiq Kazımov
Dizayner və səhifələyici	Yeganə Rüstəмова
Rəssam	Aişə Məhərrəмова
Texniki redaktor	Sevinc Yusifova
Baş redaktor	Samirə Bektaş
Texniki direktor	Allahverdi Kərimov
Nəşriyyat direktoru	Sevil İsmayılova

Rəqəmsal mobil texnologiyaların (animasiyalar, multimedia və QR kodlar) dərslik və metodik vəsaitlərdə istifadəsinin ideya müəllifi **Rafiq Kazımov**

© “Şərq-Qərb” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin qrif nömrəsi: 2024-011

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab-nəşriyyat həcmi 7,1. Fiziki çap vərəqi 10. Formatı 57x82^{1/8}.
Kəsimdən sonra ölçüsü: 195x275. Səhifə sayı 80.
Şriftin adı və ölçüsü: məktəb qarnituru 10-12. Ofset kağızı. Ofset çapı.
Sifariş . Tiraj . Pulsuz. Bakı – 2024

Əlyazmanın yığıma verildiyi və çapa imzalandığı tarix:

Çap məhsulunu nəşr edən:
“Şərq-Qərb” ASC
(Bakı, AZ1143, Hüseyn Cavid pr., 111)

Çap məhsulunu istehsal edən:

Pulsuz

Əziz məktəbli!

Bu dərslik sizə Azərbaycan dövləti tərəfindən
bir dərs ilində istifadə üçün verilir.

O, dərs ili müddətində nəzərdə tutulmuş bilikləri
qazanmaq üçün sizə etibarlı dost və yardımçı olacaq.

İnanırıq ki, siz də bu dərsliyə məhəbbətlə yanaşacaq,
onu zədələnmələrdən qoruyacaq, təmiz və səliqəli
saxlayacaqsınız ki, növbəti dərs ilində digər məktəbli
yoldaşınız ondan sizin kimi rahat istifadə edə bilsin.

Sizə təhsildə uğurlar arzulayırıq!

